

Ratsumies peilaa myös Viron nykyhistoriaa

Onko Aulis Sallisen Paavo Haavikon librettoon tekemä esikoisoppera *Ratsumies* nyt ajankohtaisempi kuin saadesaan kantaesityksensä Savonlinnan kaupungin juhlanäytäntönä Savonlinnan oopperajuhlilla 1975? Tätä mieltä oli *Ratsumiehen* Estonian ensi-illan nähtyään teoksen säveltäjä Aulis Sallinen.

Kun *Helsingin Sanomien* Hannu-Ilari Lampila yhtyi arvioinnissaan säveltäjän mielipiteeseen, Haavikko lähetti lehden vastineen, jossa totesi, ettei *Ratsumies* koskaan ole ollut niin ajankohtainen kuin saadessaan kantaesityksensä juuri ”rikollisen Etyk-asiakirjan allekirjoituksen aikaan”, tämä asiakirja kun vahvisti Euroopan silloiset rajat.

Oli miten oli, Ago-Endrik Kergen ohjaus, jota Haavikko ilmeisestikään ei ollut nähnyt, tuo tuoreena lavalla Viron lähihistorian ja on elävä muistutus siitä, ettei vain Suomi ole maantieteellisesti sijoittunut ”kahden rosvovaltion, Ruotsin ja Venäjän väliin”, vaan sitä on myös Viro.

Ratsumiehen kolmas näytös hän kuvaa suomalaisen talonpoikaiskansan yritystä muodostaa oma valtio tälle kiistanalaiselle maaperälle Säämingin metsiin, yritystä, joka päättyi täydelliseen tuhoon.

Sydämeään toivoisi, ettei Haavikon libretto ja Kergen ohjaus olisi profetia itsenäisyyteen nousseen Viron kansan nykypäivästä ja tulevaisuudesta. Yhtä kaikki on erittäin rohkeaa sijoittaa *Ratsumies* juuri nyt Estonian ohjelmistoon. Taitteen tulee aina olla edellä aikaansa, näyttää tietä.

”Kun kansa saa vallan, niin kuka sen saa” on mitä ajankohtaisin kysymys tämän päivän Virossa, jossa kiistellään siitäkin, ketkä ovat oikeita Viron kansalaisia ja millä ehdoilla, virolaisetko vain, vaan myös venäläiset, joita Virossa on paljon.

Kergen ohjauksessa on runsaasti yksityiskohtia, jotka tekevät siitä erityisen ajankohtaisen juuri nyt. Siinä marssivat mustabaretit, siinä ratsutilallinen siirtyy kavaltajana vihollisen puolelle, ja juuri hänen an-

Anna (Helvi Raamat) ja Novgorodin kauppias (Ivo Kuusk).

OOPPERA

Aulis Sallinen: Ratsumies. Estonia-teatteri, musiikin johto Hannu Bister, ohjaus Ago-Endrik Kerge, lavastus Georg Sander.

TANSSI

Rikos ja rangaistus. Estonia-teatterin baletti. Mai Murdmaan koreografia Fjodor Dostojevskin romaaniin pohjalta Arvo Pärtin musiikkiin, musiikin johto Eri Klas.

siostaan linnanhera saa tietää, mitä liikkuva metsä pitää sisälään.

Aivan loppuminuuteilla astuvat esiin jälleen myös Novgorodin kauppias vaimoineen, he eivät siis kuolleetkaan Antin syyttämässä tulipalossa. Siinä

sen unenomaiset, pehmeät sävyt, mutta tarvittaessa myös dramatiikan.

Mati Palm nimiroolissa tuntuu aluksi kevyeltä, kun muistaa **Matti Salmisen** karhumaisen hahmon. Mutta hänen olemuksensa ja äänensä liittyy sopu-suhtaisesti ohjaajan kokonaisnäkemykseen. **Helvi Raamat** Annana laulaa lyyrisen kauniilla äänellä ja koko hänen hahmonsensa hehkuu tyttömäistä herkkyyttä.

Ivo Kuusk on ovela Novgorodin kauppias ja **Marika Eensalu** hänen eroottisesti latautunut vaimonsa. **Teo Maiste** tekee notkean ja hyvin inhimillisen tuntuksen Tuomarin.

Pentti Ritolahti

profetiaa yllin kyllin tämän päivän virolaisten mietittäväksi.

Muuten Kergen ohjaus korostaa teoksen unenomaisuutta, mistä myös säveltäjä erityisesti iloihi, sävelsihän hän ensin *Neljä laulua unesta* ja vasta sitten itse oopperan, mihin sijoitti nämä unilaulut teoksen melodiikan pohjavireeksi. *Ratsumiehen* toinen — tai pitäisikö sittenkin sanoa ensimmäinen — pääteema on naisen ja miehen ikuinen suhde, joka on täynnä unen salaperäistä hohdetta.

Unta, satua on myös Kergen tanssillinen, liikunnallinen kuoron sekä eräiden sivuroolien käsittely. Se on täysin uutta ja poikkeava jyrkästi **Kalle Holmbergin** realistisesta näemyksestä Olavinlinnassa.

Ratsumies toteutetaan lähes paljaalla lavalla, missä tietysti siinäkin voi nähdä symbolin tyhjäksi riistetyistä maasta. **Hannu Bister**, ainoa suomalainen *Ratsumiehen* tekijäkunnassa, saa partituurista irti juuri